

L'escola dels millors?

A principis del mes d'octubre, Josep Antoni Duran i Lleida va afirmar públicament que la immigració és un problema que afecta la qualitat i el nivell de l'educació. Textualment, el candidat de CiU a les eleccions generals va afirmar: "No és el mateix portar el fill a una escola privada o concertada, que portar-lo a una escola pública: hi ha molts immigrants a les escoles i això comporta un endarreriment en el rendiment global de l'aula". Posteriorment, s'han fet públics els resultats de l'estudi que la Fundació Jaume Bofill ha realitzat a partir de l'informe PISA 2009, *Avaluació de les desigualtats educatives a Catalunya*. Una de les conclusions d'aquest informe apunta que l'alta concentració d'immigrants en alguns centres perjudica l'alumnat d'origen estranger però en canvi no l'autòcton.

D'entrada els resultats de l'estudi haurien de tranquil·litzar un Duran i Lleida preocupat pel rendiment acadèmic de la població autòctona que no pot portar els fills a l'escola privada o concertada. Contràriament, els mateixos resultats són motiu de preocupació per als defensors de l'escola pública en la mesura que cerca l'excel·lència acadèmica de tot l'alumnat amb independència del lloc d'origen. En aquest sentit, cal preguntar-se quin és l'origen de les desigualtats educatives.

Existeixen diverses respostes a aquesta pregunta que han donat peu a tres grans corrents teòrics. Des d'una postura conservadora i, per què no dir-ho, racista, es defensa que els pitjors resultats de l'alumnat d'origen immigrant responen a unes capacitats d'aprenentatge inferiors. La predisposició genètica i l'estil de vida són els arguments esgrimits per explicar la manca de capacitats cognitives. Des d'aquesta perspectiva no hi ha marge d'actuació, la desigualtat desapareix en responsabilitzar l'individu i considerar que dins l'aula hi ha alumnes llestos i alumnes tontos.

Ara bé, des d'aquesta perspectiva no s'explica que a les escoles privades de les petites elits autòctones hi hagi, també, alumnes amb mals resultats acadèmics.

Més enllà de naturalitzar la desigualtat dins l'escola, hi ha un altre corrent que *acusa* l'escola pel fet de

SARA MORENO

SOCIÒLOGA

ric que defensa el pes dels condicionants socials de l'alumnat en termes de classe social, gènere i ètnia per explicar les desigualtats educatives. Des d'aquesta perspectiva, ni les capacitats individuals ni l'escola es consideren factors explicatius definitoris. Contràriament, es posa l'èmfasi en les condicions socioeconòmiques i culturals de l'alumnat. Tal com diu l'estudi de la Fundació Bofill, l'efecte d'aquestes condicions anul·la qualsevol efecte relacionat amb la llengua materna i la titularitat pública o privada del centre: l'alumnat de classe mitjana obté millor rendiment acadèmic

que el que pertany a nivells socioeconòmics desfavorits. Si es té en compte que l'alumnat d'origen immigrant acostuma a tenir pitjors condicions socioeconòmiques que l'autòcton, s'explica per què és l'únic perjudicat de la concentració d'immigrants en centres educatius. Vist així, s'entén per què Duran i Lleida no manifesta cap tipus de preocupació pels alumnes de les escoles privades i concertades.

Més enllà de les preocupacions de Duran i Lleida, l'escola pública té el gran repte de mantenir l'excel·lència acadèmica en un context de transformació social i retallada econòmica. Apuntar al pes dels factors socials per explicar les desigualtats educatives no és una novetat. Fet que no està renyit amb la importància que el projecte educatiu del centre té per al rendiment acadèmic de l'alumnat tal com posa de manifest el 13% d'alumnes resilient detectats en l'estudi de la Fundació Bofill. Però també cal considerar l'efecte que tenen declaracions com les de Duran i Lleida, que, a banda d'estigmatitzar els immigrants, aconsegueixen el desprestigi de l'educació pública. Advertir, des d'una situació privilegiada que permet l'accés a la xarxa privada, del risc que suposa la concentració d'immigrants a la xarxa pública té una conseqüència: el desprestigi dels serveis públics. Per a l'escola pública representa més problema que marxin els alumnes de classe mitjana que no pas que n'arribin molts de classe treballadora. És lògic que un govern que es diu dels "millors" vulgui escoles per als "millors". Alhora seria lògic que un govern que vulgui lluitar contra les desigualtats educatives comenci per prestigiar l'escola pública.

Les paraules de Duran, a banda d'estigmatitzar els immigrants, aconsegueixen el desprestigi de l'educació pública